

Maakuntapuntari 2017

Pohjoiskarjalaisten näkemykset identiteetistä, päättäjäistä, maakunnan tulevaisuudesta ja itsehallinnosta

---

Asukkaiden mielestä Pohjois-Karjalan valttikortteja tulevaisuudessa ovat asuinviihtyvyys, luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen sekä luonnon ja ympäristön tila. Uhkia puolestaan ovat maakunnan ja kuntien talousongelmat, terveys- ja sosiaalipalveluiden heikentyminen sekä työllisyys- ja toimeentulo-ongelmien lisääntyminen. Hyviin palveluihin ja liikenneyhteyksiin haluttaisiin panostaa alueen elinvoimaisuuden parantamiseksi.

Luottamusta päättäjiin tulisi tutkimuksen mukaan pystyä parantamaan. Vain pieni osa Pohjois-Karjalan asukkaista tuntee luottamusta maakunnan ja kotikunnan päätöksentekijöitä kohtaan. Kaikesta huolimatta kunnallinen ja maakunnallinen itsehallinto koetaan tarpeelliseksi.

Pohjois-Karjalan asukkaiden samaistuminen omaan maakuntaan on kuitenkin varsin voimakasta. Maakunnan tärkeimpänä tehtävänä pidetään sosiaali- ja terveydenhuoltoa.

Tuoreimmassa maakuntiin kohdistetussa tutkimuksessa asukkaat puntaroivat alueellista identiteettiä, maakunnan kehitysnäkymiä, luottamusta päättäjiin, maakunnan menestystekijöitä ja tehtäviä tulevaisuudessa, alueellista itsehallintoa sekä sote-uudistuksen seuraamuksia. Tässä yhteenvedossa tarkastellaan tiivistetysti keskeisiä tutkimuksen tuloksia.

Alueellinen identiteetti

Pohjois-Karjalan asukkaiden samaistuminen omaan maakuntaan on varsin voimakasta

Alueellisella identiteetillä tarkoitetaan asukkaiden tunneperäistä sidosta, samaistumista alueeseen. Kysymys on siitä, miten asukkaat tuntevat kuuluvansa jollekin alueelle, miten he hahmottavat alueensa ja tiedostavat sen luonteen.

Tutkimuksessa selvitettiin, missä määrin ihmiset samaistuvat erilaisiin alueellisiin kokonaisuuksiin. Merkittävin alueellisen samaistumisen kohde on maakunnan asukkaiden keskuudessa Suomi kokonaisuutena. Lähes kaikki maakunnan asukkaat kokevat samaistuvansa omaan maahan ainakin jonkin verran (95 %). Enemmän kuin kaksi kolmesta (69 %) kokee samaistuvansa erittäin tai melko voimakkaasti.

Pohjois-Karjalassa samaistutaan varsin vahvasti myös kotikuntaan/-kaupunkiin kokonaisuutena (88 % vähintään jonkin verran ja 47 % erittäin tai melko voimakkaasti). Samaistuminen kunnan-/kaupunginosaan tai sitä pienempiin asuinympäristöihin (väliön asuinalue, kortteli, naapurusto) on vähäisempää.

Valtaosa samaistuu ainakin jossain määrin Eurooppaan (71 %) ja kaksi viidestä vähintään melko paljon (39 %). Kiinnittyminen omaan maakuntaan on melko voimakasta. Pohjois-Karjalassa enemmän kuin kaksi kolmesta (70 %) samaistuu maakuntaan vähintään jonkin verran ja kaksi viidestä (38 %) erittäin tai melko voimakkaasti.

Pohjois-Karjalassa samaistuminen omaan maakuntaan on keskimäärää voimakkaampaa verrattuna muiden maakuntien asukkaisiin. Omaan lähiasuinalueeseen (kortteli, naapurusto) kiinnittyminen on puolestaan keskimäärää vähäisempää.

Maakunnallisen identiteetin tulisi vastaisuudessa nojautua etenkin maakunnan omaleimaiseen kulttuuriin, perinteisiin ja luontoon

Alueellisella identiteetillä tarkoitetaan sellaisten tekijöiden kokonaisuutta, jotka lisäävät ihmisten yhteenkuuluvaisuuden tunnetta asuinalueeseen. Tutkimuksessa vastaajat arvioivat sitä, mihin tekijöihin maakunnan identiteetin pitäisi tulevaisuudessa perustua; minkä kaikkien tekijöiden varaan tulisi rakentaa. Tehtävänä oli valita korkeintaan kolme tärkeintä neljätoista tekijää sisältäneeltä listalta.

Pohjois-Karjalassa haluttaisiin maakunnan identiteetin perustuvan ennen muuta maakunnan omaleimaiseen kulttuuriin ja perinteisiin (59 %) sekä esteettisiin tekijöihin, luontoon, maisemiin ja rakennuksiin (52 %). Kolmas tärkeä identiteettitekijä on historia ja perinteet (47 %).

Asukkaiden menestyminen kilpaurheilussa, tieteissä ja taiteissa, oman maakunnan vahva media tai kansainvälinen ilmapiiri eivät ole maakunnallisen identiteetin keskeisiä rakennusaineita, vaikka ovat muuten monille ihmisille tärkeitä asioita.

Maakunnan omaleimainen kulttuuri, historia ja perinteet sekä luonto, maisemat ja rakennukset saavat Pohjois-Karjalassa enemmän painoarvoa kuin useimmissa muissa maakunnissa.

Miten maakunta muuttuu?

Pohjoiskarjalaiset näkevät monia kipupisteitä tulevaisuudessa

Näkemyksiä oman maakunnan kehityksestä selvitettiin tutkimuksessa siten, että vastaajille esitettiin lista asioita ja kysyttiin, millaiseksi arvioi oman maakunnan kehityksen seuraavan kymmenen vuoden aikana.

Löytyy peräti seitsemän asiaa, joissa enemmistö Pohjois-Karjalassa odottaa kehityksen maakunnassa kulkevan väijäämättömästi huonompaan suuntaan. Nämä asiat ovat maakunnan liikenneyhteydet (65 %), asumisen hinta (64 %), maakunnan (56 %) ja sen kuntien talous (63 %), terveys- ja sosiaalipalvelut (52 %), maahanmuuton ongelmat (51 %) sekä asukkaiden elintaso (51 %). Moni otaksuu myös koulutusmahdollisuuksien heikkenevän tulevaisuudessa.

Optimistisemmiksi näkemykset kääntyvät, kun vastaajat arvioivat energiatehokkuutta ja luonnonvarojen kestävästä hyödyntämisestä, asuinviihtyvyyttä sekä harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksia.

Odotukset Pohjois-Karjalassa poikkeavat eräiltä osin suuresti koko maan keskiarvosta. Pohjoiskarjalaiset ovat monilta osin vähemmän optimistisiä tulevaisuuden suhteen kuin suomalaiset eri maakunnissa keskimäärin.

Pohjois-Karjalaisilla on keskimäärää enemmän synkkiä visioita etenkin työpaikkojen, toimeentulon, koulutusmahdollisuuksien, yritystoiminnan vireyden sekä kuntien talouden osalta. Jos jotain hyvää hakee, niin ne liittyvät näkemyksiin asuinviihtyvyydestä sekä luonnon ja ympäristön tilasta.

Tuloksista huokuu tulevaisuuden kuva, jossa tarjolla olevien työpaikkojen pelätään vähentyvän ja maakunta- ja kuntatalouden pohjan pettävän, joiden seuraamuksena useimmat muutkin ongelmat lisääntyvät.

Luottamus päättäjiin

Luottamus päättäjiin on heikkoa

Kansalaisten suhdetta kotikuntaan ja maakuntaan lähestytään seuraavassa luottamuksen näkökulmasta. Luottamussuhteen selvittäminen antaa tietoa päätöksentekijöiden nauttiman legitiimiyden asteesta, siitä koetaanko niiden toiminta oikeutetuksi ja hyväksytyksi. Luottamus päivittyy jatkuvasti vastauksena muuttuviin olosuhteisiin ja tapahtumiin.

Tutkimuksessa tiedusteltiin luottamusta kotikunnan, oman maakunnan, valtakunnan tason ja Euroopan unionin päättäjiin. Tuloksista käy ilmi, että luottamus päättäjiin on heikkoa riippumatta tarkastelutasosta.

Pohjois-Karjalan asukkaista ainoastaan kymmenesosa luottaa erittäin tai melko paljon Euroopan unionin päättäjiin (11 %) ja yksi kahdeksasta kotimaan valtakunnan tason päätöksentekijöihin (13 %). Oman maakunnan päättäjät eivät pärjää juurikaan paremmin. Vain kuudesosa antaa vapauttavan tuomion maakunnan päättäjille (16 %).

Merkillepantavaa tuloksissa on se, että myös oman kotikunnan päättäjät ovat huonossa hapessa Pohjois-Karjalan asukkaiden keskuudessa. Vajaa kolmannes (30 %) luottaa erittäin tai melko paljon ja selvä enemmistö (62 %) ei luota kovinkaan paljon tai ei lainkaan.

Pohjois-Karjalan asukkaiden näkemykset poikkeavat jonkin verran koko maan väestön keskiarvosta. Pohjois-Karjalassa asuvat luottavat keskimäärää vähemmän Euroopan unionin sekä kotimaan valtakunnallisiin ja maakunnallisiin päättäjiin.

Maakunnan tärkeimmät menestystekijät tulevaisuudessa

Pohjois-Karjalassa panostettaisiin etenkin hyviin palveluihin ja liikenneyhteyksiin

Alueet kilpailevat keskenään niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Tämän takia on oleellista tunnistaa maakuntien vahvuudet ja heikkoudet, jotta kyettäisiin määrittämään menestystekijät. Maakuntien kilpailukykyä kartoitettiin tutkimuksessa tiedustelemalla asuinmaakunnan menestymisen avaintekijöitä vastaisuudessa. Tehtävänä oli valita kolme tärkeintä tekijää maakunnan tulevaisuuden menestymisen kannalta.

Pohjois-Karjalassa nousee neljä tekijää ylitse muiden. Asukkaiden mielestä tärkeistä tärkeimmät menestystekijät ovat hyvät palvelut (42 % valitsee kolmen tärkeimmän joukkoon), hyvät liikenneyhteydet (38 %), pienten ja keskisuurten yritysten pysyminen maakunnan alueella (37 %) sekä viihtyisät ja turvalliset asuinympäristöt (36 %). Muiden tekijöiden tärkeyspainoarvo jää tuntuvasti em. jälkeen. Vähiten tärkeiksi menestystekijöiksi asettuvat työvoiman ja energian edullinen hinta.

Verrattuna muiden maakuntien asukkaiden näkemyksiin Pohjois-Karjalassa panostettaisiin etenkin viihtyisiin asuinympäristöihin ja maaseudun elinvoimaan.

Maakuntien tärkeimmät tehtävät vuodesta 2019 lähtien

Maakunnan ylivertaisesti tärkein tehtävä on sosiaali- ja terveydenhuolto

Vuonna 2019 maakunnat vastaavat monista tehtäväalueista. Niillä on itsehallinto ja siten mahdollisuus päättää maakunnan taloudesta ja toiminnasta. Maakuntien ylintä päätösvaltaa käyttää suoralla vaalilla valittu valtuusto. Tutkimuksessa vastaajille esitettiin joukko tuleville 18 maakunnalle kaavailuista tehtävistä ja kysyttiin, mitkä niistä ovat kolme tärkeintä.

Maakunnille suunnitelluista tehtävistä ylivertaisesti tärkeimmäksi koetaan sosiaali- ja terveydenhuolto. Kaksi kolmesta (64 %) valitsee sen kolmen tärkeimmän tehtäväalueen

joukkoon. Varsin tärkeiksi tehtäväalueiksi Pohjois-Karjalan asukkaat arvioivat myös alueiden ja elinkeinojen kehittämisen ml. rahoitus (42 %) sekä pelastustoimen (33 %).

Vähempiarvoisiksi, joskaan ei arvottomiksi, tehtäviksi nähdään alueiden käytön ja rakentamisen ohjaus sekä maakunnallisen identiteetin ja kulttuurin edistäminen.

Pohjois-Karjalan asukkaat pitävät etenkin alueiden ja elinkeinojen kehittämistä sekä pelastustointia keskimäärää tärkeämpinä maakunnan tehtävinä verrattuna muiden maakuntien asukkaiden näkemyksiin.

Näkemykset paikallisesta itsehallinnosta

Enemmistön mielestä maakuntaitsehallinto edellyttää vaaleja ja itsenäisiä toimielimiä

Paikallisella itsehallinnolla tarkoitetaan yleensä paikallisviranomaisten oikeutta ja kelpoisuutta säännellä ja hoitaa lain nojalla huomattavaa osaa julkisista asioista omalla vastuullaan ja paikallisen väestön etujen mukaisesti.

Paikallisen itsehallinnon toteutus ei kuitenkaan ole yksiselitteinen asia. Joissain paikallistason tehtävänä on lähinnä vain toteuttaa valtiotason poliittisia päätöksiä käytännössä. Toisissa tapauksissa paikallistasolle on puolestaan annettu paljon itsenäistä päätäntävaltaa esimerkiksi taloudellisten voimavarojen suhteen sisältäen mm. verotusoikeuden.

Teemaa lähestyttiin tiedustelemalla näkemystä kuntien ja maakuntien itsehallinnon tunnusmerkeistä. Tehtävänä oli valita ne kriteerit, joiden pitää täytyä, että kuntaa ja maakuntaa voidaan pitää itsenäisenä.

Kuntien osalta enemmistö Pohjois-Karjalan asukkaista edellyttää kolmen kriteerin täyttymistä. Nämä ovat suorat vaalit (59 %), omat ja itsenäiset toimielimet (55 %) sekä yleinen toimiala (oikeus ja edellytykset kuntalaisten tarpeiden ja vaatimusten mukaisiin päätöksiin) (54 %). Joka toinen katsoo itsenäisyyden edellyttävän myös oikeutta omaan talouden hoitoon ml. verotusoikeus (49 %).

Maakuntien osalta vaatimukset eivät ole yhtä ehdottomia. Enemmistön mielestä maakunnan itsenäisyys edellyttää vaaleja (59 %) ja omia itsenäisiä toimielimiä (52 %). Oikeus omaan talouden hoitoon ml. verotusoikeus ei ole maakunnan itsehallinnon edellytys, ei myöskään yleinen toimiala (oikeus ja edellytykset kuntalaisten tarpeiden ja vaatimusten mukaisiin päätöksiin).

Pohjois-Karjalan asukkaat pitävät kunnallista ja maakunnallista itsehallintoa tarpeellisena

Suhtautumista paikalliseen itsehallintoon selvitettiin myös kolmella asenneväittämällä. Enemmistö Pohjois-Karjalan asukkaista (53 %) yhtyy väittämään, jonka mukaan ”maakunnilla tulee olla samanlainen itsehallinto kuin kunnilla nykyisin”. Eri mieltä tohtii olla neljännes (25 %). Moni ei osaa ottaa kantaa (22 %).

Kunnallinen ja maakunnallinen itsehallinto koetaan tarpeellisiksi ainakin joissain puitteissa. Enemmistö Pohjois-Karjalan asukkaista torjuu väittämän, jonka mukaan ”kunnat eivät tarvitse itsehallintoa” (59 %). Kolmannes (33 %) olisi valmis romuttamaan kunnallisen itsehallinnon.

Maakunnallisen itsehallinnon tarpeellisuuteen suhtaudutaan kutakuinkin samalla tavoin. Yli neljännes (28 %) kokee, että ”maakunnat eivät tarvitse itsehallintoa”. Enemmistö (57 %) taklaa moisen väittämän.

Pohjois-Karjalan asukkaat suhtautuvat paikalliseen itsehallinnon tarpeellisuuteen lähes samalla tavoin kuin maan väestö keskimäärin. Pohjois-Karjalan asukkaiden keskuudessa hieman keskimäärää useampi kuitenkin pitää maakunnallista itsehallintoa tarpeellisena.

Mielipiteet sote-uudistuksen vaikutuksista

Enemmistö uskoo palveluiden heikkenevän sote-uudistuksen seuraamuksena

Tutkimuksessa vastaajille kerrottiin, että tällä hetkellä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuu on kunnilla. Vastaisuudessa järjestämisvastuu siirtyy maakunnille siten että julkinen, yksityinen ja kolmas sektori kilpailevat palveluiden tuotannossa.

Vastaajat ottivat tutkimuksessa kantaa siihen, miten uskovat palveluiden muuttuvan ratkaisun myötä viiden keskeisen kriteerin mukaan. Tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia vaikutuksia sote-uudistuksella oletetaan olevan toteutuessaan.

Pohjois-Karjalan asukkailla on varsin pessimistinen näkemys sote-uudistuksen seuraamuksista. Enemmän kuin kaksi kolmesta (70 %) arvioi palveluiden tasavertaisuuden maan eri puolilla heikkenevän. Eikä tässä kaikki. Enemmistö uskoo lisäksi, että palveluiden laadussa (53 %) ja saavutettavuudessa (60 %) tapahtuu herpaantumista nykyisestä tasosta.

Palveluketjun toimivuuden peruspalveluista aina erikoishoitoa vaativiin palveluihin ennakoidaan myös huonontuvan (54 %). Paljon parempaa ei ole luvassa palveluiden määrän suhteen, jos Pohjois-Karjalan asukkaiden näkemyksiin on luottaminen. Vain reilu neljännes (27 %) uskoo palveluiden määrän lisääntyvän.

Pohjois-Karjalan asukkaiden näkemykset sote-uudistuksen seuraamuksista ovat samansuuntaisia kuin koko maan väestön keskimäärin.

Tutkimuksen toteutus

KAKS - Kunnallissalan kehittämissätiön tutkimuksen toteutti Kantar TNS Oy (TNS Gallup Oy).

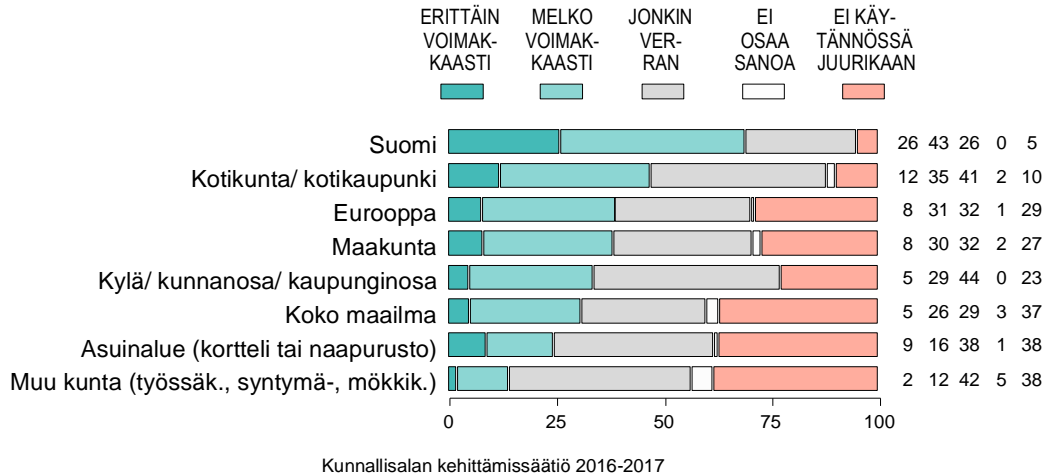
Tutkimusaineisto on koottu internetpaneelissa joulukuussa 2016. Haastatteluja tehtiin Pohjois-Karjalassa 200. Vastaajat edustavat maakunnan 18 - 75 vuotta täyttäneitä väestöä. Tutkimuksen tulosten virhemarginaali on Pohjois-Karjalassa vajaa seitsemän prosenttiyksikköä suuntaansa.

Maakunnan asukkaiden käsityksiä on verrattu koko maan 18 - 75 vuotta täyttäneitä väestöä edustavaan vertailuaineistoon. Koko maan väestöä edustava vertailuaineisto sisältää 4.299 haastattelua. Koko maata edustavassa aineistossa virhemarginaali on suurimmillaan yksi ja puoli prosenttiyksikköä suuntaansa.

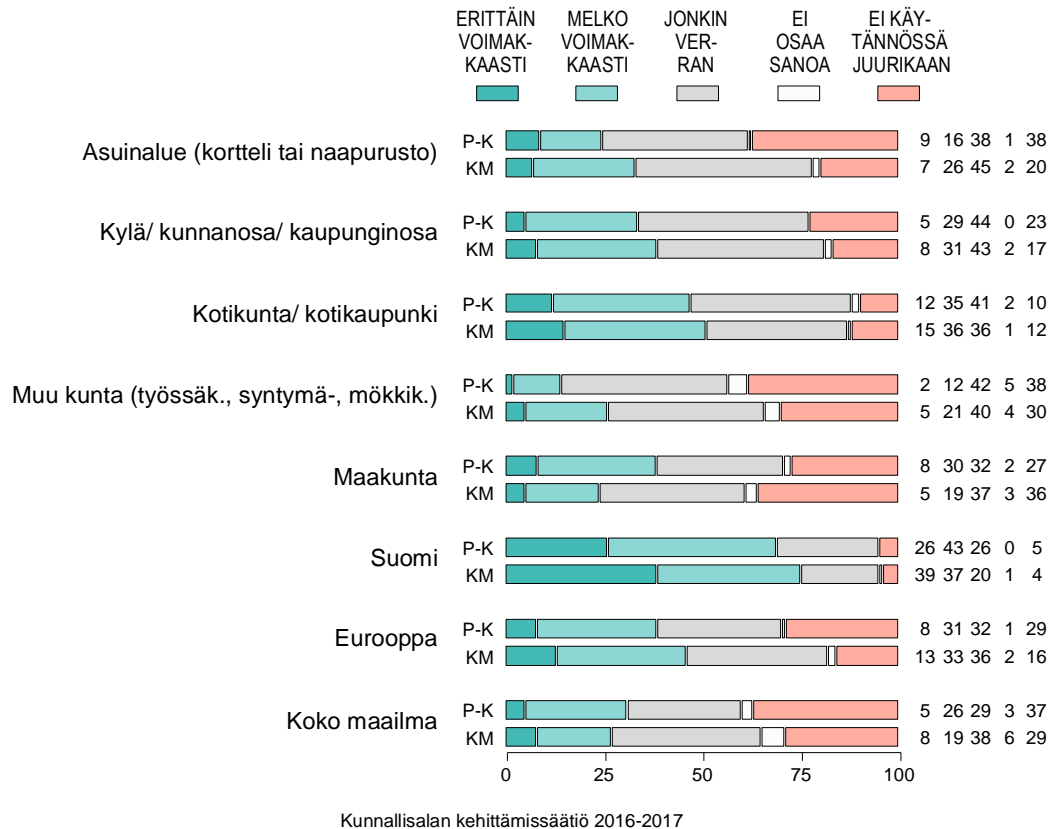
Lisätietoja: Asiamies Antti Mykkänen, 0400-570087.

Kuvio 1-11. MISSÄ MÄÄRIN KOKEE SAMAISTUVANSA ERILAIISIIN ALUEELLISIIN KOKONAISUUKSIIN: POHJOIS-KARJALA (%).

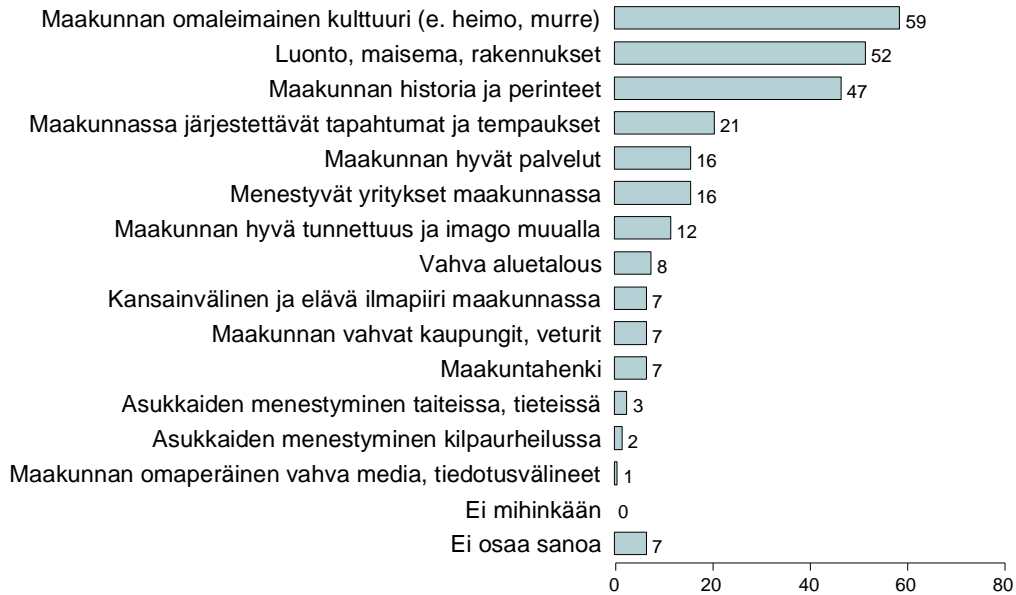

Kuvio 1-11v. MISSÄ MÄÄRIN KOKEE SAMAISTUVANSA ERILAIISIIN ALUEELLISIIN KOKONAISUUKSIIN: POHJOIS-KARJALA (P-K) vs. KOKO MAA (KM, %).

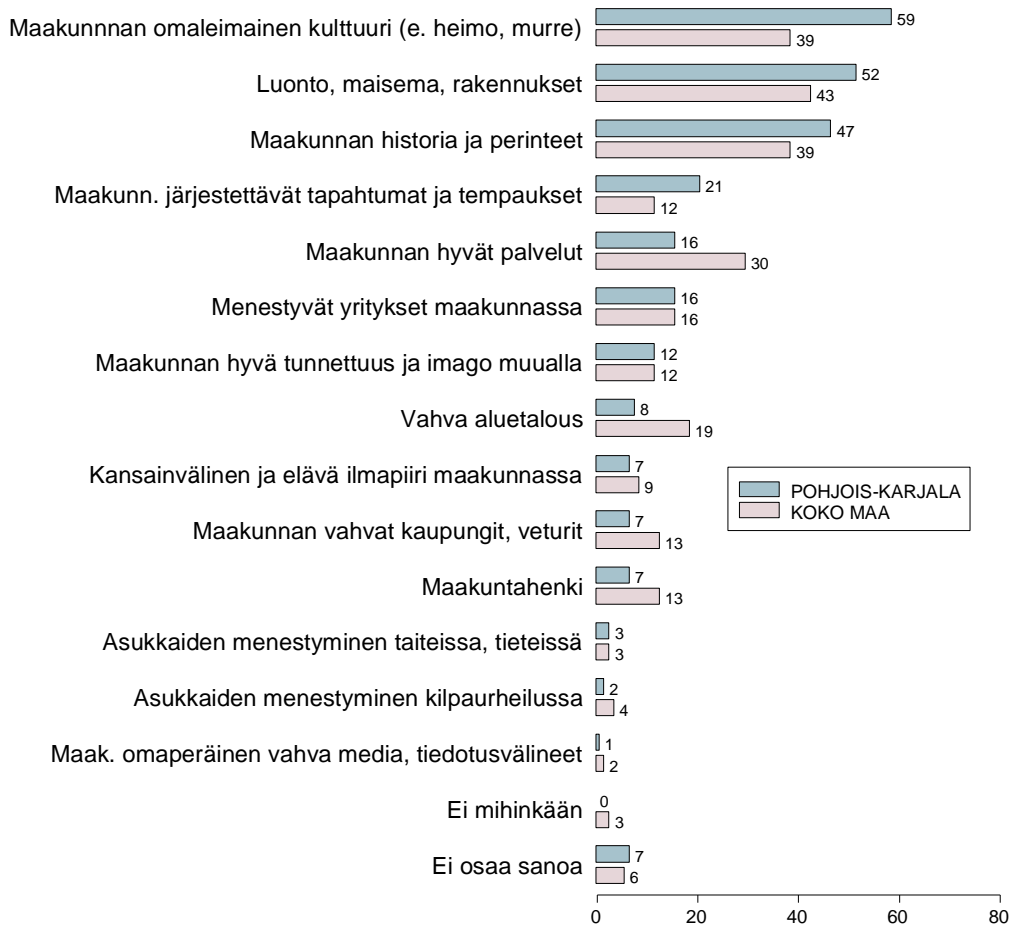
Kuvio 2-11. MIHIN TEKIJÖIHIN OMAN MAAKUNNAN IDENTITEETIN PITÄISI PERUSTUA:
POHJOIS-KARJALA (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

Kunnallisalan kehittämissäätiö 2016-2017

Kuvio 2-11v. MIHIN TEKIJÖIHIN OMAN MAAKUNNAN IDENTITEETIN PITÄISI PERUSTUA: POHJOIS-KARJALA vs. KOKO MAA (kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

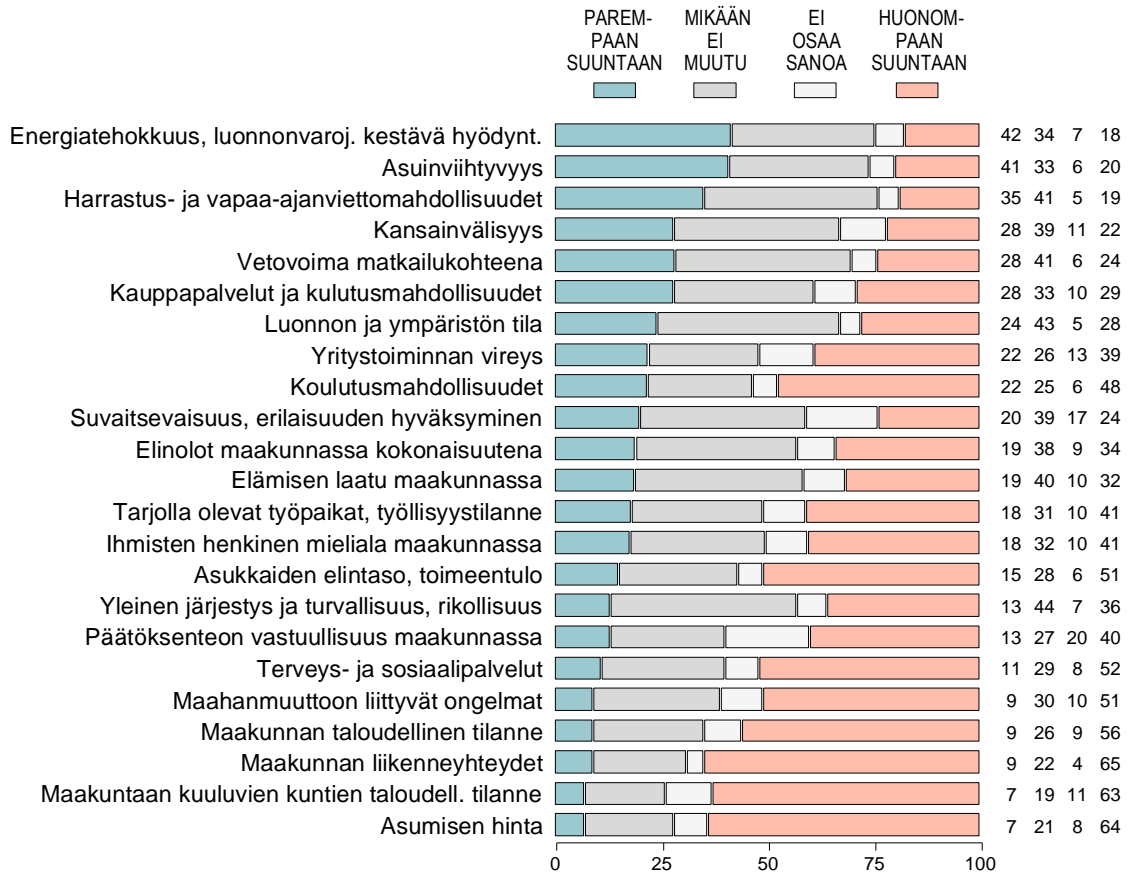

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

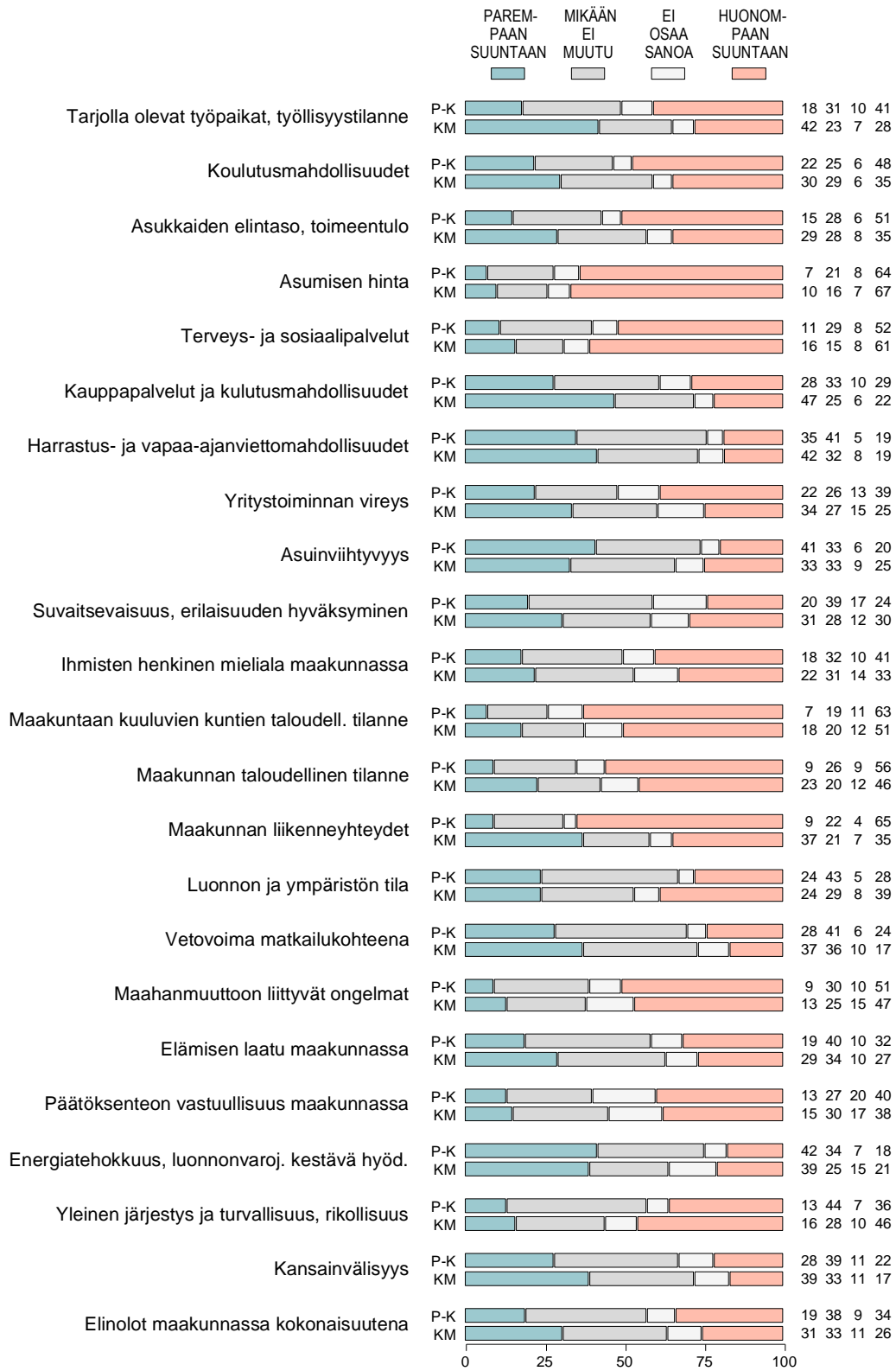
Kuvio 4-11. JOS AJATTELEE 10 VUOTTA ETEENPÄIN, MILLAISEKSI ARVIOI OMAN MAAKUN-
TANSA KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA: POHJOIS-KARJALA (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

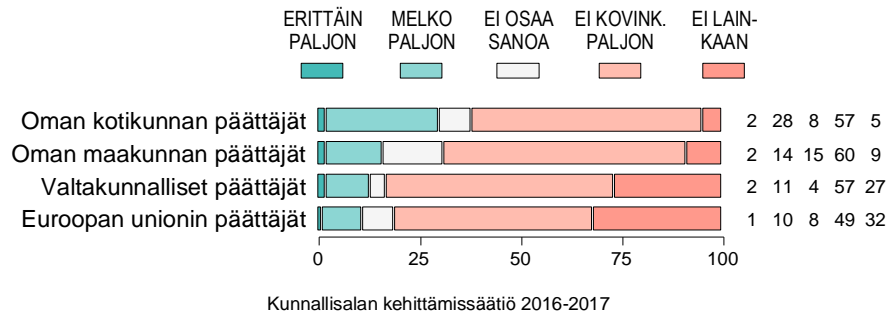
Kuvio 4-11v. MITEN ARVIOI OMAN MAAKUNTANSA KEHITTYVÄN TULEVAISUUDESSA: POHJOIS-KARJALA (P-K) vs. KOKO MAA (KM, %).

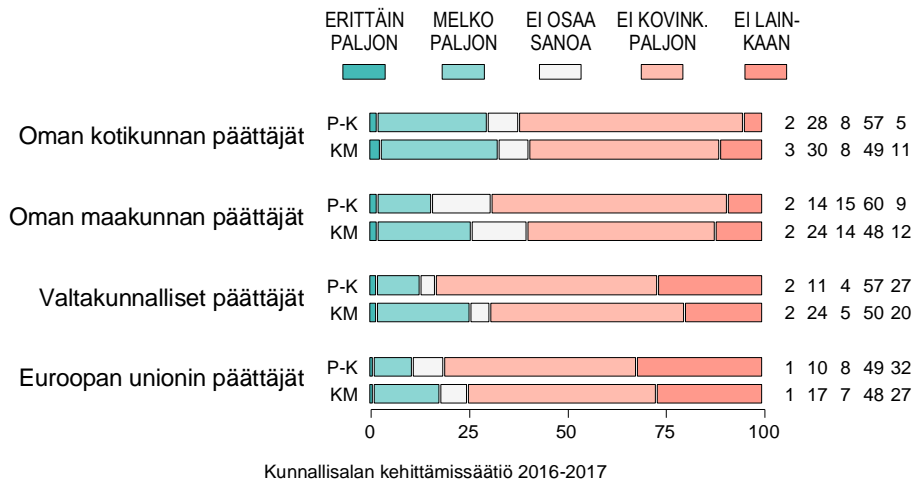
Kunnallisan kehittämissäätiö 2016-2017

Kuvio 5-11. MISSÄ MÄÄRIN YLEENSÄ LUOTTAU PÄÄTTÄJIIN: POHJOIS-KARJALA (%).

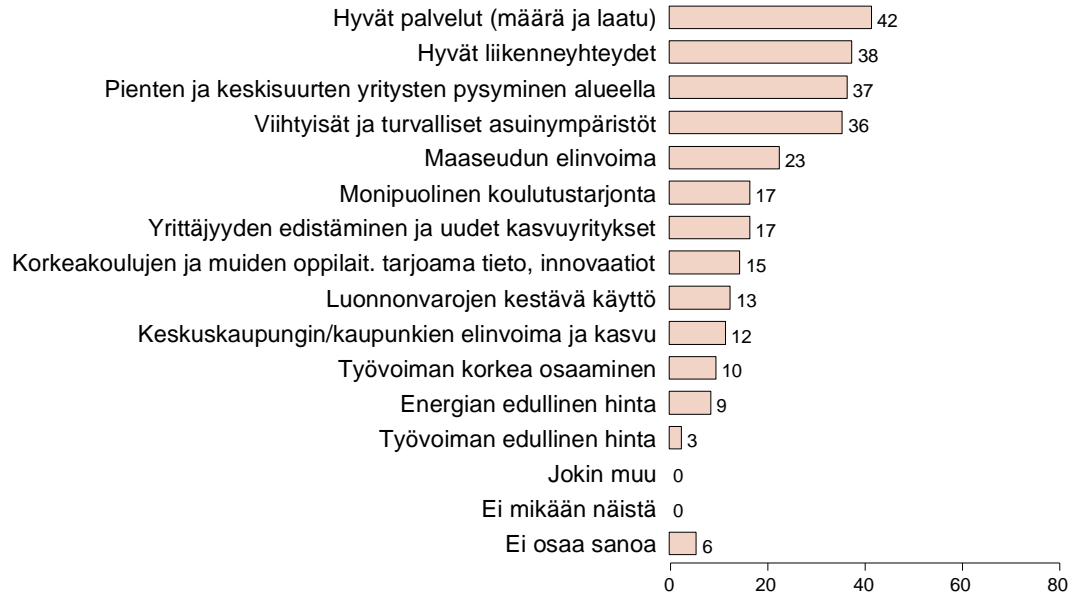

Kuvio 5-11v. MISSÄ MÄÄRIN LUOTTAU PÄÄTTÄJIIN: POHJOIS-KARJALA (P-K) vs. KOKO MAA (KM, %).

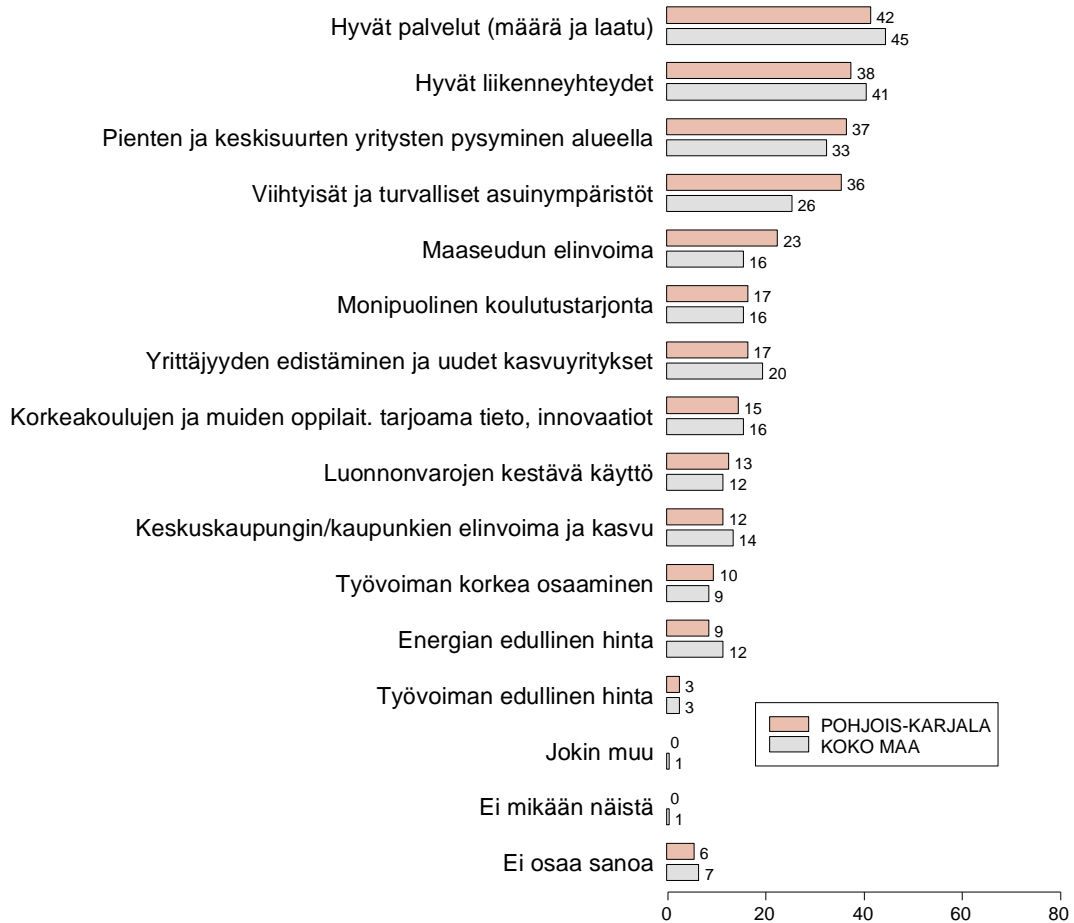
Kuvio 11-11. MITKÄ OVAT OMAN MAAKUNNAN TULEVAISUUDEN MENESTYMISEN KANNALTA TÄRKEIMPIÄ ASIOITA: POHJOIS-KARJALA (kuuluu kolmen tärkeimman joukkoon, %).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

Kuvio 11-11v. MITKÄ OVAT OMAN MAAKUNNAN TULEVAISUUDEN MENESTYMISEN KAN-
NALTA TÄRKEIMPIÄ ASIOITA: POHJOIS-KARJALA vs. KOKO MAA (kuuluu
kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

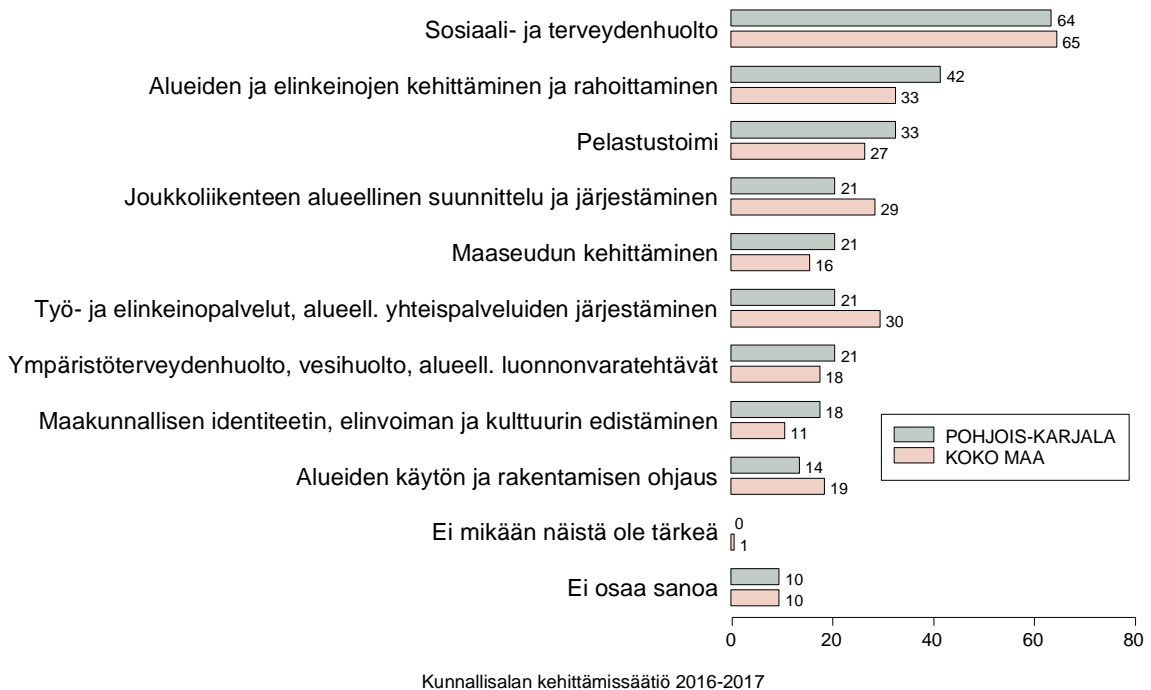
Kunnallisalan kehittämissäätiö 2016-2017

Kuvio 10-11. MITKÄ OVAT MAAKUNNILLE KAAVAILLUISTA TEHTÄVISTÄ KAIKKEIN TÄRKEIMMÄT: POHJOIS-KARJALA (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

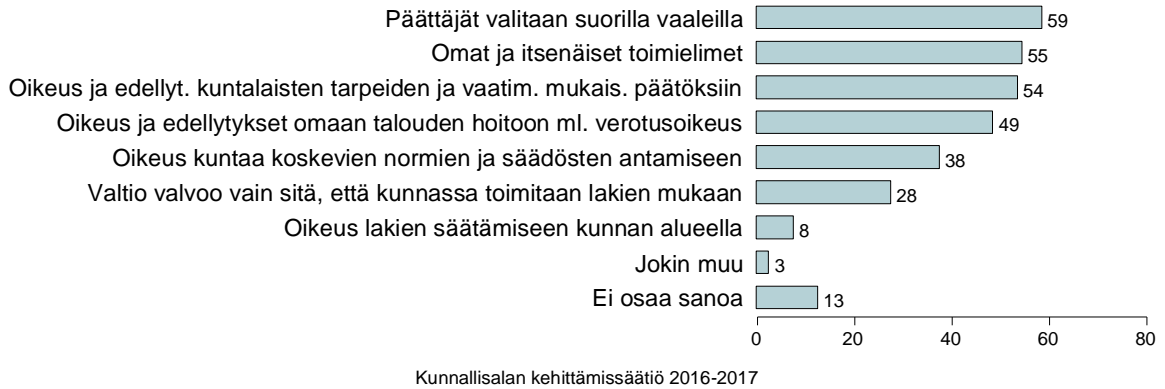

Kuvio 10-11v. MITKÄ OVAT MAAKUNNILLE KAAVAILLUISTA TEHTÄVISTÄ KAIKKEIN TÄRKEIMMÄT: POHJOIS-KARJALA vs. KOKO MAA (kuuluu kolmen tärkeimmän joukkoon, %).

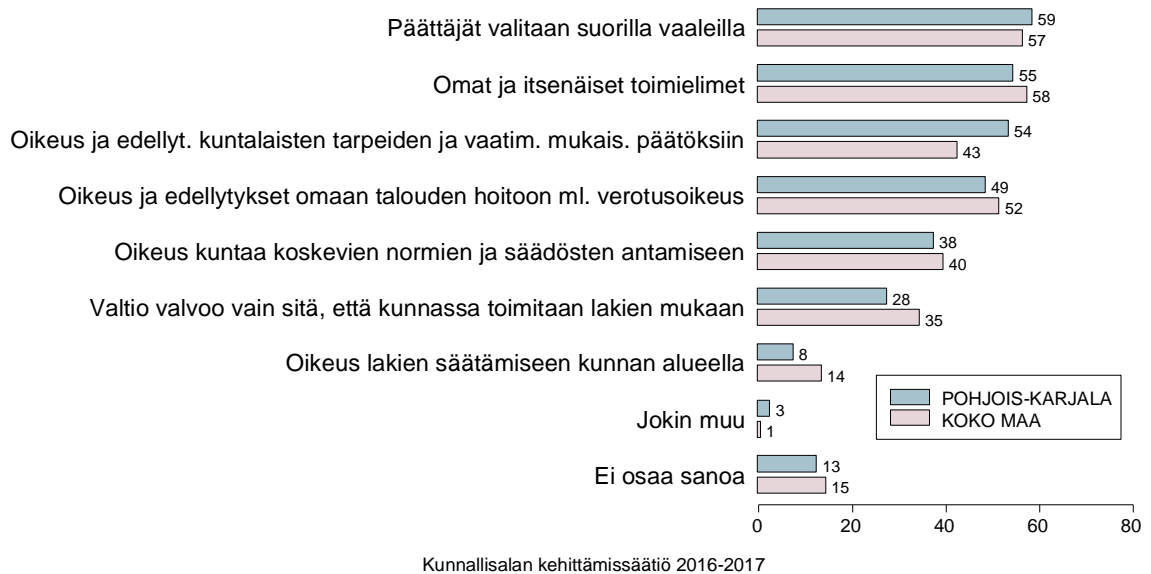

Kuvio 7-11. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ KUNTAA ITSENÄISENÄ: POHJOIS-KARJALA (%).

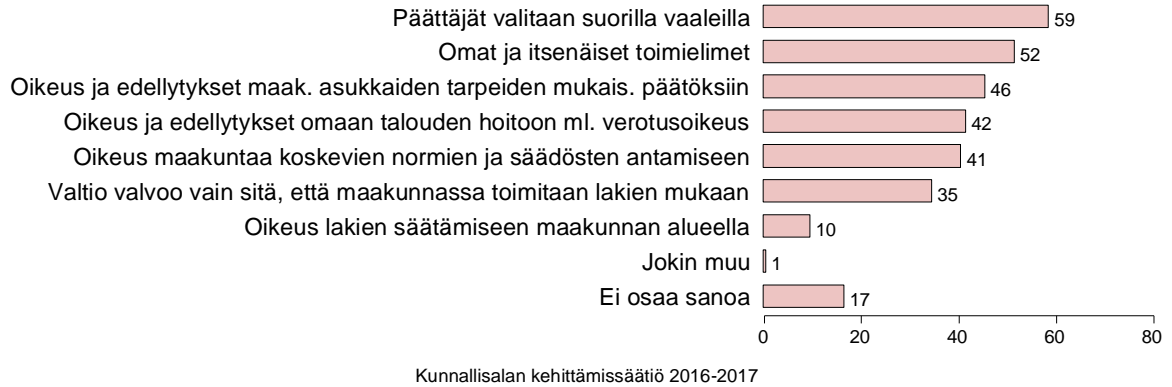

Kuvio 7-11v. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ KUNTAA ITSENÄISENÄ: POHJOIS-KARJALA vs. KOKO MAA (%).

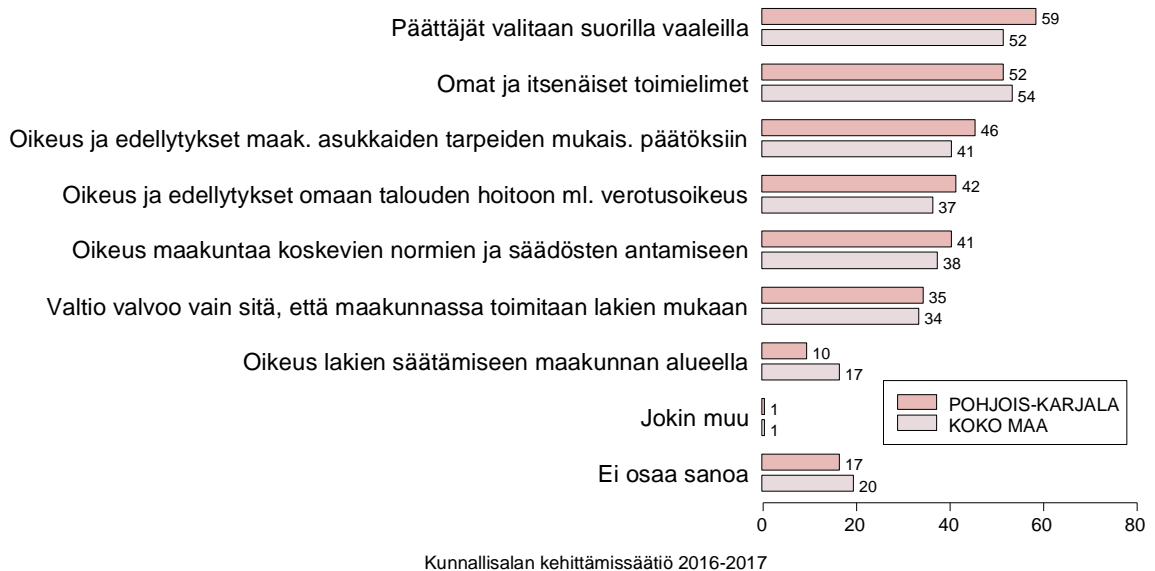

Kuvio 8-11. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ MAAKUNTAA ITSENÄISENÄ: POHJOIS-KARJALA (%).

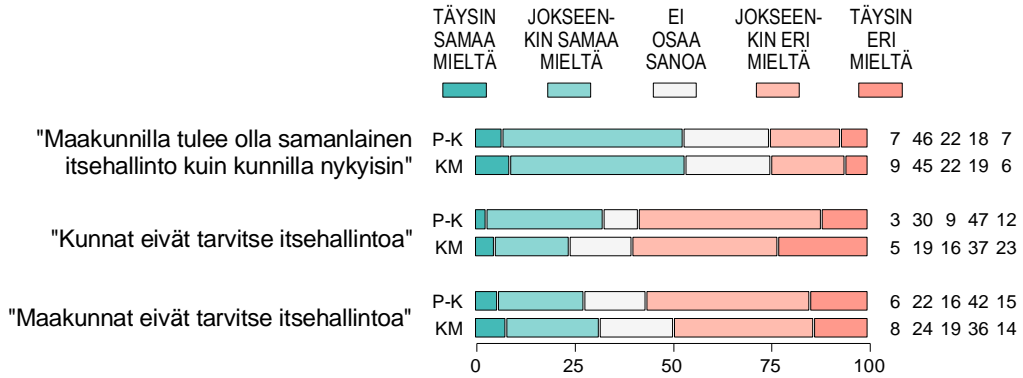
Kuvio 8-11v. MINKÄ PIIRTEIDEN TULEE TÄYTTYÄ, ETTÄ PITÄÄ MAAKUNTAA ITSENÄISENÄ: POHJOIS-KARJALA vs. KOKO MAA (%).

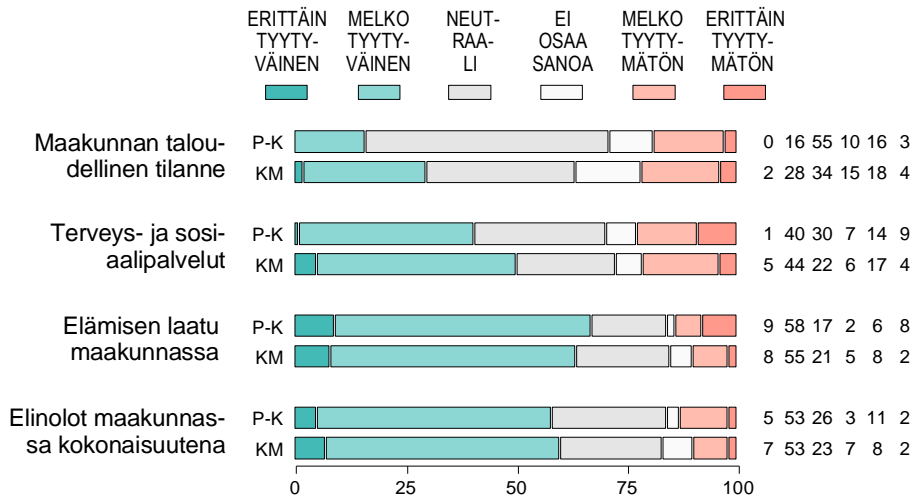

Kuvio 9-11v. SUHTAUTUMINEN ITSEHALLINTOA KOSKEVIIN VÄITTÄMIIN: POHJOIS-KARJALA (P-K) vs. KOKO MAA (KM, %).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

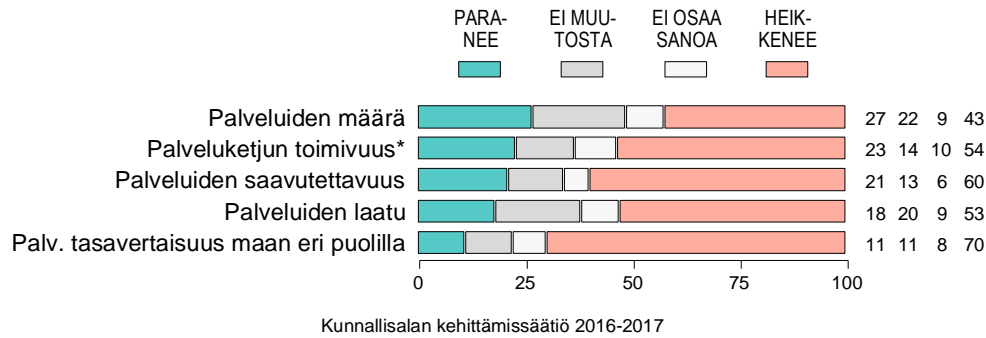
Kuvio 12-11v. MITEN TYYTYVÄINEN TAI TYYTYMÄTÖN ON SEURAAVIIN ASIOIHIN MAAKUNNASSAAN: POHJOIS-KARJALA (P-K) vs. KOKO MAA (KM, %).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2016-2017

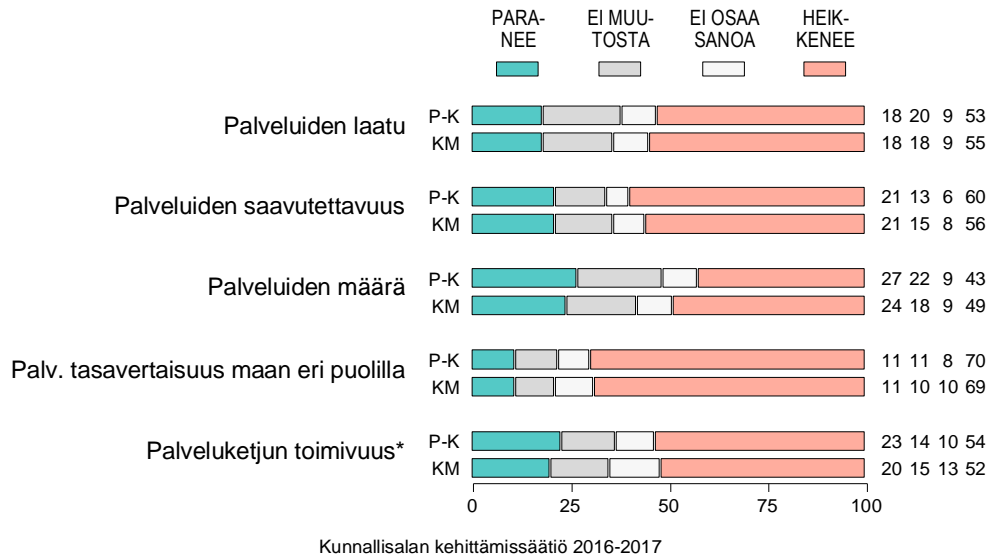

Kuvio 6-11. MITEN USKOO SEURAAVIEN ASIOIDEN MUUTTUVAN SOTE-RATKAISUN MYÖTÄ: POHJOIS-KARJALA (%).

*Palveluketjun toimivuus peruspalveluista aina erikoishoitoa vaativiin palveluihin

Kuvio 6-11v. MITEN USKOO SEURAAVIEN ASIOIDEN MUUTTUVAN SOTE-RATKAISUN MYÖTÄ: POHJOIS-KARJALA (P-K) vs. KOKO MAA (KM, %).

*Palveluketjun toimivuus peruspalveluista aina erikoishoitoa vaativiin palveluihin